

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding

Bedrijfskunde MER

voltijd en deeltijd

Fontys Hogescholen

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Bedrijfskunde MER
voltijd en deeltijd

Fontys Hogescholen
Fontys Hogeschool Management,
Economie en Recht

Croho-nummer 34139

Hobéon Certificering

Datum

9 februari 2018

Auditpanel

Dhr. R.J.M. van der Hoorn MBA CMC, voorzitter

Dhr. Prof.dr. A. van Mourik

Dhr. E.C. Moor MEd

Dhr. Ir. H.J. van Dommele

Dhr. F. Tawfik, studentlid

Secretaris

Dhr. Dr. P.J.A.M. Scharpff RI

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	19
6.	AANBEVELINGEN	21
BIJLAGE I	Scoretabel	23
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	25
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	29
BIJLAGE IV	Overzicht auditpanel	31

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Fontys Hogeschool
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Bacheloropleiding Bedrijfskunde MER
registratienummer croho	34139
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Business Administration (vanaf 2018 Bachelor of Science)
aantal studiepunten	240
afstudeerrichtingen	Voltijd: <ul style="list-style-type: none"> ▪ International Business Consultancy (IBC) ▪ Innovatiemanagement (IM) ▪ Business Modelling (BM) Deeltijd: <ul style="list-style-type: none"> ▪ niet van toepassing
locatie	Eindhoven
varianten	Voltijd, Deeltijd
joint programme	Double degree (later waarschijnlijk ook triple degree) via Europees samenwerkingsverband BELCO Alliance met de volgende opleidingen: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fontys BK MER Eindhoven ▪ BBA-Inseec, Bordeaux-Lyon, Frankrijk ▪ Cologne Business School, Keulen, Duitsland ▪ Lillebaelt Academy University of Applied Sciences, Odense, Denemarken
onderwijstaal	Nederlands, Engels (afstudeerrichting IBC)
datum audit / opleidingsbeoordeling	16 november 2017
contactpersoon opleiding	Maartje Damoiseaux, m.damoiseaux@fontys.nl

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde MER (BMER) van de Fontys Hogeschool Management Economie en Recht leidt – zoals landelijk is afgestemd – studenten op tot breed inzetbare, vakbekwame bedrijfskundige professionals. Deze moeten daarvoor beschikken over het vermogen om adequaat (toegepast) onderzoek te verrichten en hebben een passend persoonlijk professioneel profiel ontwikkeld van taakgerichte en generieke competenties. Fontys BMER leidt voornamelijk op voor het regionale werkveld. De opleiding legt de nadruk op samenwerking, mondelinge en schriftelijke uitdrukingsvaardigheid, ontwerpen, onderzoeken en ondernemen. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor circulaire economie en duurzaamheid.

De opleiding BMER is beschikbaar in een voltijd- en deeltijdvariant. De voltijdse opleiding kent drie afstudeerrichtingen: Business Modelling (BM), Innovatiemanagement (IM) en – geheel Engelstalig – International Business Consultancy (IBC). De deeltijdse variant kent deze specialisaties niet.

Beoogde leerresultaten

De leerdoelen van de opleiding BMER zijn gebaseerd op het profiel van Bedrijfskundige dat in landelijk overleg met de zusteropleidingen tot stand is gekomen. De beoogde leerresultaten zijn beschreven in overzichten met taakgerichte en generieke competenties. Het panel vindt deze passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding; voor de niveaubepaling zijn de Dublin Descriptoren gebruikt.

Het panel heeft tijdens de audit vastgesteld dat de in de zelfevaluatie wat zuinig omschreven profilering, positionering en ambities wel degelijk voortdurend en volledig in de aandacht staan. Dit geldt in meer of mindere mate ook voor belangrijke onderwerpen als duurzaamheid en mvo. Een unieke mogelijkheid is de optie om in het buitenland bij samenwerkende instituten een double degree te behalen. Fontys beoogt in de toekomst ook een triple degree mogelijk te maken. Het auditteam vindt deze extra optie in de opleiding een compliment waard. De profilering en ook de positionering vertonen diverse aansprekende kenmerken van eigenheid, zoals focus op duurzaamheid en mvo, internationalisering en regionale betrokkenheid. Het panel heeft verder veel waardering voor de contacten van de studenten met het buitenland via de toptechnologische Brainport-regio en voor de uitdagende Fontys Pro-pilot. Deze extra aspecten in de profilering kunnen studenten ertoe brengen voor de opleiding te kiezen. Het panel heeft gezien dat de opleiding 'bruist' en met veel enthousiasme en bevoegenheid is neergezet.

Op basis van de diverse (extra) kwaliteitselementen die de auditleden hebben kunnen waarnemen ten aanzien van de beoogde leerresultaten, beoordeelt het auditteam Standaard 1: Beoogde leerresultaten als **goed**.

Onderwijsleeromgeving

Het panel heeft vastgesteld dat het programma van de opleiding in zowel de voltijdse als de deeltijdse variant, goed in elkaar zit. De leerlijnen rondom de vereiste vaardigheden vormen daarbij de structuur. Het curriculum is in orde; de opleiding zou de leerlijnen nog wel wat meer kunnen expliciteren.

In het programma en het curriculum vinden de studenten diverse opties in het kader van internationalisering. Denk aan Engelse taalvaardigheid, internationaal gerichte opdrachten en projecten, en diverse Engelstalige publicaties in het hele curriculum (dus niet alleen in de afstudeerrichting IBC).

De verzorging van het programma is in handen van een team van enthousiaste, gepassioneerde docenten. De 'bevoegenheid' is voelbaar, zo constateert het auditpanel. De studenten bevestigen dat.

Het auditteam stelt vast dat het docententeam nog meer aandacht zou mogen besteden aan onderzoekvaardigheden. De praktijkervaring van met name jonge docenten in de voltijdse variant zou hier en daar versterkt mogen worden, zodat zij hun studenten meer vanuit de praktijk kunnen inspireren. Voor de deeltijdstudenten speelt dit geen rol van betekenis omdat zij hun eigen praktijkervaringen meebrengen.

Het panel constateert dat er veel aandacht is voor de persoonlijke ontwikkeling van de studenten. De speciale coach die hen begeleidt bij hun persoonlijke leerlijn – de PL-coach – vindt het auditteam daarbij een sterke en waardevolle toevoeging in de opleiding. Sowieso is de overall begeleiding bij de studie volgens het panel aan de maat. Wel mag de opleiding meer aandacht hebben voor de informatievoorziening rondom het programma. Het voorzieningsniveau is uitmuntend en faciliteert de studenten zondermeer bij het behalen van de beoogde leerresultaten.

De instroom vanuit het reguliere voorbereidende onderwijs naar de opleiding is adequaat georganiseerd en sluit goed aan bij het programma. Om te voorkomen dat studenten 'de verkeerde studie' kiezen, voert de opleiding een speciaal intakegesprek met een 'studiekeuzecheck'. Het panel vindt dat een goede zaak. De opleiding hoopt met de extra studiekeuzevoorlichting ook het relatief hoge uitvalpercentage te beperken.

De onlangs opnieuw geformeerde beroepenveldcommissie functioneert, maar kan nog wel uitbreiding gebruiken. Het panel beveelt de opleiding aan om voor haar programma meer en beter gebruik te maken van expertise, ervaringen en bijdragen uit het werkveld, om het programma inhoudelijk nog 'rijker' te maken.

Het goed opgebouwde programma met de nadrukkelijke PL-leerlijn, de vele mogelijkheden op het gebied van internationalisering, de bevoegen en vakbekwame docenten en de uitstekende (bovengemiddelde) onderwijsvoorzieningen maken het de studenten prima mogelijk de beoogde leerresultaten te bereiken. Ook is de instroomprocedure tot de opleiding verstandig en professioneel georganiseerd. Het auditteam beoordeelt Standaard 2: Onderwijsleeromgeving als **goed**.

Toetsing

De toetsing is afdoende georganiseerd. De opleiding gebruikt een breed palet aan toetsvormen. Zij borgt de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing onder andere via toetsmatrizen, vier-ogen-principe en antwoordmodellen. Bij de inzet van meerdere beoordelaars vindt onderling overleg en kalibratie plaats. Het panel vindt het een sterk punt dat beroepsvaardigheden daadwerkelijk beroepsgericht worden getoetst, bijvoorbeeld in de vorm van een advies, pitch of presentatie. De toetsing is wel nogal procesmatig en mist volgens het panel soms de benodigde diepgang.

Het panel stelt vast dat de toets(vorm)en aansluiten bij de uitgangspunten van het onderwijs en de leerdoelen. Er vindt ondertussen ook toetsing van competenties aan de hand van een portfolio plaats. Het auditteam beveelt de opleiding aan om de performance levels van de studenten vast te stellen aan de hand van rubrics. Dit geeft een nauwkeuriger differentiatie tussen de verschillende prestatieniveaus.

Het panel heeft vastgesteld dat de toetsing op voldoende valide, betrouwbare en transparante wijze gebeurt. De studenten zijn tevreden over de diversiteit en kwaliteit van de toetsing. De examencommissie is 'in control' en borgt de kwaliteit van de toetsing. Het auditteam waardeert Standaard 3: Toetsing met een **voldoende**.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel kan zich goed vinden in de beoordelingen die vanuit de opleiding aan de (voltijd- en deeltijd-)studenten zijn gegeven. Het oordeel van het panel over de bestudeerde eindwerken wijkt niet of nauwelijks af. Het auditteam vindt de eindproducten evident op hbo-bachelorniveau.

De onderwerpen van de eindwerken zijn relevant voor de beroepspraktijk, vindt het panel. De alumni en het werkveld beamen dat en zijn tevreden met de wijze waarop de opleiding aansluit op de eisen van de beroepspraktijk. De uiterlijke vorm van de (vaak lange) scripties zou wat het panel betreft wel wat innovatiever mogen.

Gezien de moderne ontwikkelingen bij opdrachtgevers en in het werkveld zouden hier ook andere, nieuwere, en vooral kortere uitwerkingen van toepassing kunnen zijn. Gerealiseerde beroepsproducten in het vierde studiejaar zoals adviesrapporten en pitches sluiten daar ondertussen beter bij aan.

Het panel vindt de realisatie van de door de opleiding beoogde leerresultaten toereikend en concludeert dat Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten van **voldoende** kwaliteit is.

Algemene conclusie

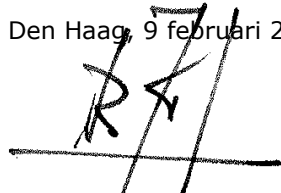
In de hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde Management Economie en Recht leidt Fontys op een deugdelijke manier op voor de rol van breed georiënteerde, vakbekwame bedrijfskundige professional. Het beroepsprofiel is opgezet in overleg met het werkveld, is adequaat en actueel, en past bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding. Ook de beoogde leerresultaten zijn afdoende afgestemd op de beroepspraktijk. Het team van docenten en begeleiders is bekwaam en enthousiast, en de voorzieningen zijn prima voor elkaar. De toetsing is in orde en de examencommissie in control.

Gezien het gerealiseerde eindniveau concludeert het panel dat de opleiding voldoet aan de vereiste kwaliteit. Het auditpanel adviseert de NVAO daarom de hbo-opleiding Bachelor Bedrijfskunde Management Economie en Recht van de Fontys Hogeschool in Eindhoven, crohonummer 34139, voor de varianten voltijd en deeltijd, beide als **voldoende** te beoordelen, en de opleiding opnieuw voor een periode van 6 jaar te accrediteren.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding naar aanleiding van de uitgevoerde audit nog enkele aanbevelingen mee, onder andere met betrekking tot de praktijkervaring van docenten en over de ontwikkeling van de onderzoekende houding bij de studenten.

Den Haag, 9 februari 2018

R.J.M. van der Hoorn MBA CMC
voorzitter

dr. P.J.A.M. Scharpff RI
secretaris

3. INLEIDING

De hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde Management Economie en Recht (BMER) is onderdeel van de Fontys Hogeschool Management Economie en Recht (FHMER) in Eindhoven, een van de 29 instituten van Fontys Hogescholen. Andere opleidingen in dit instituut zijn bijvoorbeeld Financial Services Management en Vastgoed en Makelaardij. Daarnaast maakt het lectoraat De Ondernemende Regio deel uit van FHMER.

De opleiding BMER leidt studenten op tot breed inzetbare, vakbekwame bedrijfskundige professionals voor het regionale werkveld. Zij beschikken over het vermogen om adequaat (toegepast) onderzoek te verrichten en draagvlak te creëren voor bedrijfskundige oplossingen. De startende professionals hebben daartoe een passend persoonlijk professioneel profiel ontwikkeld van taakgerichte en generieke competenties. Zo kunnen zij verder kijken dan de interne omgeving van de eigen werkgever, begrijpen ze de dynamiek tussen afdelingen in een bedrijf, en kunnen ze waar nodig multidisciplinair opereren.

BMER is beschikbaar in een voltijd- en deeltijdvariant. De voltijdse opleiding kent drie afstudeerrichtingen: Business Modelling (BM), Innovatiemanagement (IM) en – geheel Engelstalig – International Business Consultancy (IBC). Zo kunnen de studenten zich ook specialiseren gericht op hun (toekomstige) beroepspraktijk. In de deeltijdvariant zijn didactiek en programma afgestemd op de beroepspraktijk van de studenten. Het persoonlijk professioneel profiel komt geheel tot stand vanuit die praktische context. De deeltijdopleiding kent geen afstudeerrichtingen. Alleen als de deeltijdvariant verschilt van de voltijdse opleiding zal dat in dit rapport aan de orde komen.

Visitatie

Dit rapport is opgesteld na een zogenoemde Bepaalde Opleidingsbeoordeling van de hbo-bacheloropleiding BMER die op 16 november 2017 is uitgevoerd door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen. De visitatie maakt onderdeel uit van een cluster van vergelijkbare opleidingen in het hoger onderwijs. Voor deze beoordeling is het beoordelingskader 2016 van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)¹ gebruikt.

Verbeteringen

Naar aanleiding van de vorige visitatie in 2009 heeft de opleiding een aantal verbeteringen doorgevoerd, waarvan de belangrijkste zijn:

- afstemming graad op internationale situatie: vanaf 2018 Bachelor of Science
- toevoeging internationale literatuur van alle curricula
- standaardisering van de studiehandleidingen
- verbetering leerlijn onderzoeksvaardigheden
- betere instroming door persoonlijk gesprek met studiekeuzecheck, en voor aansluiting vanuit mbo een speciaal pre-bachelortraject
- aanpassing en toevoeging (stille) werkruimtes met extra stroompunten

Sommige van deze kwesties komen nog aan de orde verderop in dit rapport.

¹ Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, Nederlands-Vlaamse Accreditatie organisatie, september 2016.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Met kwalitatief onderwijs wil de opleiding haar studenten opleiden voor de regionale hightech maakindustrie. Andersom moet het contact met het regionale beroepenveld input vormen voor vernieuwing en actualiteit in het onderwijs dat de opleiding verzorgt. Vanuit deze wisselwerking beoogt BMER studenten tot professionele bedrijfskundigen op te leiden die gebaseerd op toegepast onderzoek en gecreëerd draagvlak de beste oplossingen kunnen bedenken voor vraagstukken in hun beroepspraktijk.

De vaardigheden en de competenties die de studenten daarvoor moeten opdoen zijn vastgelegd in een landelijk beroepsprofiel. Dit profiel is in overleg met zusteropleidingen in het land opgesteld. Ook diverse vertegenwoordigers uit de beroepspraktijk hebben aan de totstandkoming van dit profiel meegewerkt en hebben het gevalideerd.

Op basis van dit landelijk profiel is er veel aandacht voor bijvoorbeeld operationeel en strategisch management, organisatiekunde en management informatiesystemen. Maar ook onderwerpen als accounting en bedrijfsfinanciering, ethiek, statistiek, recht en marketing komen aan bod. De studenten dienen uiteindelijk op veel van deze gebieden over expert- of gevorderde kennis te beschikken.

Met de competenties van het landelijk beroepsprofiel in het achterhoofd, heeft de opleiding daarnaast specifieke keuzes gemaakt voor een eigen profilering. Zo heeft het panel kunnen waarnemen dat daarin bijzondere aandacht is voor bijvoorbeeld circulaire economie en duurzaamheid. Deze onderwerpen sluiten nauw aan bij de activiteiten in de regio. De 'innige' relatie met het lectoraat De Ondernemende Regio speelt hierin een belangrijke rol. Die zal volgens de opleiding in de toekomst alleen maar toenemen als daar meer en meer toegepast onderzoek wordt uitgevoerd, onder andere aangedragen vanuit het werkveld.

Het panel heeft gezien hoe de leerdoelen voor de opleiding zijn uitgewerkt in overzichten met taakgerichte en generieke competenties voor de beroepen die binnen dit profiel passen. De beschrijvingen zouden wat het panel betreft nog wel scherper kunnen. Ook de herleidbaarheid van de competenties tot kwaliteitsraamwerken als de Dublin Descriptoren of andere modellen mag duidelijker.

De onderwijsvisie is helder geformuleerd en duidelijk voor (toekomstige) studenten. Die visie komt volgens het panel eigenlijk maar mondjesmaat terug in de eigen omschrijving van het beroepsprofiel. De opleiding heeft het profiel nader toegelicht en het panel duidelijk gemaakt waarop de focus ligt: samenwerking, mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid, ontwerpen, onderzoeken en ondernemen. Wat de opleiding wil bereiken sluit aan bij wat het beroepenveld graag wil zien. De visie past zodoende goed bij de strategische ambitie om een business school te zijn voor het regionale werkveld, met name het economische ontwikkelingsprogramma Brainport 2020.

De opleiding voert behalve de bovenstaande eigen profilering bovenop het landelijk beroepsprofiel nog enkele andere sterke punten voor haar eigenheid op:

- de betrokkenheid met de regionale hightech maakindustrie, voornamelijk bestaande uit startende innovatieve bedrijven;
- internationalisering in een breed aanbod waardoor de studenten zich kunnen onderscheiden; dit kan bijvoorbeeld tot uiting komen in een buitenlandse stage of minor, de Engelstalige afstudeerrichting IBC, of een double degree (zie hieronder) met een van de samenwerkende internationale partners (BELCO Alliance);
- studenten nemen zelf de regie over hun studie in handen, werkend in een professionele omgeving met bevlogen docenten, medewerkers en professionals uit het werkveld.

Dit laatste punt is belangrijk, want zo kunnen studenten zich optimaal persoonlijk en professioneel ontwikkelen. De opleiding stelt voor elke student een toegewijde begeleider beschikbaar in het kader van de leerlijn Persoonlijk Leiderschap. Die PL-coach speelt in het verloop van de studie een steeds kleinere rol, totdat uiteindelijk de student zelfstandig kan acteren. Deze aanpak kan op hoge waardering rekenen van het panel.

Internationalisering

Een unieke mogelijkheid in deze opleiding is de optie om in het buitenland bij samenwerkende instituten in Europa (Denemarken, Duitsland, Frankrijk) een double degree te behalen. Fontys beoogt in de toekomst zelfs een triple degree mogelijk te maken via deze strategische BELCO Alliance. Het auditteam vindt dit een compliment waard.

Verder heeft het panel veel waardering voor de contacten van de studenten (en docenten) met het buitenland via de hightech Brainport-regio, en voor de uitdagende Fontys Pro-pilot in het kader van de interdisciplinaire uitwisseling in het Economie-domein. Ook de ambitie om meer modules Engelstalig te maken voor een betere aansluiting bij het werkveld en de regio, kan op de goedkeuring van het panel rekenen.

Weging en oordeel

De beoogde leerresultaten zijn door de opleiding zodanig omschreven en toegelicht dat het panel hierin het vereiste niveau van bachelor herkent. Ook de visie en de oriëntatie op de ontwikkeling van een onderzoekende houding bij de studenten past bij dit niveau. Het profiel is adequaat en actueel, en is gewaardeerd in het werkveld. Volgens het panel zijn alle benodigde kwaliteitsaspecten in de beoogde leerresultaten in de basis aanwezig en gericht op een goede beroepsuitoefening.

Het auditteam vindt daarenboven de speciale focus van de opleiding voor de onderwerpen circulaire economie, duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen, prijzenswaardig. Dat de opleiding de studenten bovendien de mogelijkheid biedt om een double degree – of in de toekomst zelfs een triple degree – te behalen, vindt het auditpanel een prima (extra) internationaliseringsoptie.

Behalve de regionale nabijheid is volgens het panel ook de eigenheid van de profilering een belangrijke reden voor studenten om speciaal voor deze opleiding te kiezen. Het panel heeft gezien dat de opleiding 'bruist' en met veel enthousiasme en bevlogenheid is neergezet. Het auditteam beoordeelt Standaard 1: Beoogde leerresultaten dan ook als **goed**.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*). Opleidings specifieke voorzieningen worden beoordeeld, tenzij het gaat om instellingsbrede voorzieningen waarover bij de ITK al is gerapporteerd.

Bevindingen

Programma

Het panel heeft vastgesteld dat het programma van BMER goed in elkaar zit. In het zelfevaluatie rapport (ZER) is dit uitgebreid gepresenteerd in overzichten met blokken en semesters. Het generalistische deel van de voltijdopleiding is aan de orde in de eerste twee studie jaren, daarna volgt specialisatie in de hoofdfase. Er zijn drie afstudeerrichtingen: Business Modelling (BM), Innovatiemanagement (IM) en – geheel Engelstalig verzorgd – International Business Consultancy (IBC). Studenten in de deeltijdvariant van de opleiding hebben deze mogelijkheid tot specialisatie niet. Hun programma bestaat uit de algemene kennisvakken, aangevuld met een portfolio rondom de generieke en taakgerichte competenties en bedrijfskundige werkstukken gebaseerd op de eigen beroepspraktijk.

In de propedeuse – en deels ook nog in het daarop volgende studiejaar – ligt didactisch gezien de nadruk op eenduidig beroepsgericht onderwijs (basiskennis) met adequate begeleiding door het docententeam. Daarbij worden veel opdrachten samen uitgevoerd. In de hoofdfase van de opleiding verschuiven deze accenten. Het onderwijsaanbod is dan complexer, de opdrachten worden meer en meer individueel uitgevoerd, en de begeleiding neemt af zodat de student zelf de regie in handen kan nemen in zijn opleiding.

In het programma staat in elke fase van de studie de volledige bedrijfskundige cyclus centraal. Ook de onderliggende onderzoeksvaardigheden – zoals gemotiveerd in het landelijk beroepsprofiel – komen daarbij uitvoerig aan bod. Het panel heeft vastgesteld dat het curriculum adequaat en up-to-date is. Het werkveld is ook betrokken bij het actueel houden van dit curriculum. Het auditteam zou het op prijs stellen als de opleiding de op zich adequate leerlijnen in het programma nog wat beter zichtbaar zouden maken.

De opleiding heeft ondertussen een vernieuwing van het curriculum op stapel staan.

De inrichting van dit nieuwe curriculum is geheel op basis van bepaalde vak- en competentiegerelateerde thema's. De beroepspraktijk zal daarin een nog prominentere plaats innemen dan nu al het geval is. De opleiding heeft de nieuwe indeling in een presentatie aan het panel verduidelijkt. Met dit nieuwe curriculum hoopt de opleiding ook nieuwe onderzoeksthema's en -onderwerpen te kunnen aanboren. Het panel is positief over deze stap in de ontwikkeling van de opleiding.

Het contact met het beroepenveld als onderdeel van het programma is in de afgelopen tijd aanzienlijk uitgebreid. Via netwerken met diverse vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven (ook internationaal) voorziet de opleiding in meer actuele cases in het programma. Deze contacten komen vaak voort uit bedrijfsbezoeken, gastcolleges, netwerksessies (ook digitaal, zoals via LinkedIn). Ook is er een nieuwe beroepenveldcommissie (BVC) geformeerd, die overigens nog wel wat uitbreiding kan gebruiken. Het panel beveelt de opleiding aan om nog meer en beter gebruik te maken van al die expertise, ervaringen en bijdragen uit de contacten met het werkveld. Dit zal het programma inhoudelijk nog veel 'rijker' maken. De indruk bestaat dat de opleiding de talenten uit het werkveld – en de omgeving (regio, stad en school) – nog lang niet optimaal benut. Meer interactie tussen opleiding en werkveld is volgens het panel aan te raden.

Zo zouden leden van de BVC bijvoorbeeld examens kunnen bijwonen, waardoor ze ook het resultaat van hun betrokkenheid kunnen monitoren.

Ook de studenten hebben bij het panel aangegeven dat zij meer betrokkenheid van het werkveld toejuichen. Vraagstukken uit de beroepspraktijk zouden de fictieve cases die nu nog hier en daar op het programma staan, kunnen vervangen.

In de hoofdfase van de studie zijn de oorspronkelijke kennisvakken en geleerde competenties uit de beginfase geïntegreerd in praktische casuïstiek. Het uiteindelijke eindniveau van startbekwame bedrijfskundige beroepsbeoefenaar bereikt de student via de 'status' van hoofdfasebekwaam (aan het eind van de propedeuse) en afstudeerbekwaam (aan het eind van de hoofdfase). Bij de uitvoering van de praktijkopdrachten en de stages 'vallen de kwartjes pas echt', vullen de studenten aan. Met de samenhang in het programma zit het dus wel goed, zo constateert het panel. In het binnen Fontys gebruikelijke schema van de Competenties, Leerdoelen, Onderwijseenheden, Toetsen en Studiepunten (CLOTS) legt de opleiding de borging vast van de samenhang tussen de beoogde leerresultaten, het curriculum en de toetsing. Zulke schema's zijn er zowel voor de voltijdse als deeltijdse opleiding.

Instream

Bij de aanmelding van een student voor de opleiding vindt een persoonlijk intakegesprek plaats. Daarin staat de motivatie van de betrokkene centraal. De opleiding kiest hierbij bewust voor een gesprek en niet voor een digitale intake. Met deze studiekeuzecheck wil de opleiding vaststellen of de studie en student bij elkaar passen. Nevendoel is om de relatief hoge uitvalpercentages, met name in de propedeuse, te beperken, want het gesprek zou ook kunnen leiden tot een negatief advies. Het auditteam vindt deze aanpak verstandig en spreekt er zijn waardering voor uit.

Er zijn verschillende instromers te onderscheiden: bijvoorbeeld mbo'ers, havisten en vwo'ers in de voltijdopleiding, en vanuit de beroepspraktijk ook deeltijdstudenten. Voor die laatste groep kunnen verkorte programma's of bepaalde vrijstellingen gelden. Met behulp van inhoudelijke begeleiding moet deze groep soms weer 'leren leren'; dat geldt zeker voor hen die dat lang niet meer hebben gedaan. Sowieso moeten de deeltijdstudenten zich goed de consequenties realiseren van studeren naast het werk, zo wordt hen al vóór de instroom in het een-op-een intakegesprek verteld. De opleiding stelt namelijk als eis dat zij op minimaal mbo-niveau werkzaam zijn in het werkveld.

Ook de instromers vanuit mbo, havo of vwo hebben trouwens niet altijd het juiste beeld bij de gehanteerde leermethoden, zo laten de studenten weten. De opleiding legt een en ander waar nodig uit, bijvoorbeeld in het intakegesprek bij de instroom. Daarnaast biedt de opleiding de mogelijkheid om vóór aanvang van de studie al eens in het programma mee te lopen. En dan is er ook nog de uitgebreide introductieweek, die de opleiding aan het begin van de studie organiseert.

Internationalisering

In het programma en het curriculum zijn diverse opties in het kader van internationalisering beschikbaar voor de studenten. Zo krijgen ze in het propedeusejaar al meteen het vak Engels, en enkele internationaal gerichte opdrachten, zoals een internationale trendrapportage en een Engelstalige pitch. In die beginfase is ook een internationale week als project opgenomen. Door het gehele curriculum spelen Engelstalige publicaties een belangrijke rol, en dus niet alleen bij de Engelstalige afstudeerrichting IBC, in de gespecialiseerde minoren of bij internationale stages. De kennis en vaardigheid in de Engelse taal vinden de studenten nuttig, het huidige niveau mag, zo vinden zij, zelfs nog wel wat hoger.

Circulaire Economie

In het programma BMER neemt het onderwerp circulaire economie – vooral in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) – een belangrijke plaats in. Alle studenten moeten ergens in het programma hieraan aandacht besteden. Er is een speciaal Impulsteam Circulaire Economie opgericht, er wordt op dit gebied veel onderzoek gedaan, genetwerkt, gastcolleges gegeven, en er bestaat zelfs een speciale minor voor. De docenten laten het panel weten dat ze dit onderwerp steeds vaker ook in het major-programma aan de orde wilde stellen.

Docenten

Het auditteam stelt vast dat de verzorging van het programma in handen is van een groep vakbekwame opleiders (onder andere blijkend uit een vereist BKO-certificaat). De docenten vormen een enthousiast en gepassioneerd docententeam. Daar zijn de studenten het mee eens, zo blijkt in de gesprekken tijdens de audit. Bevlogenheid en toegankelijkheid zijn veelgehoorde termen in dit kader, en het panel ziet dit ook terug als de docenten aanschuiven in de diverse gemêleerde gespreksgroepen.

Een van de pijlers onder de onderwijsvisie van de opleiding is dat de docenten uitdagen. Maar deze vorm van inspireren staat bij studenten nog wel eens ter discussie, zoals ook in het ZER valt te lezen. In de praktijk blijkt dit gelukkig mee te vallen, stelt het panel vast, en kan het nogal persoonsgebonden zijn. In de meeste gevallen zijn de praktijkvoorbeelden die de docenten aandragen bij het onderwijs illustratief en nuttig. De wat beperktere praktijkkennis en -ervaring van de jonge docenten mogen niet leidend zijn voor het geheel. Het team is nog flink aan het groeien, en er komen regelmatig jonge onervaren docenten bij. Het panel stelt vast dat het managementteam dit 'risico' van die snelle groei onderkent. De docenten vinden dat ze ook elkaar inspireren en deze gedeelde ervaringen kunnen overbrengen naar de studenten. In de deeltijdse variant van de opleiding speelt de inspiratie door docenten veel minder een rol, omdat de studenten daar hun eigen praktijkervaringen meebrengen. Zo inspireren zij elkaar, en leren ze veel van elkaar door kennis en ervaringen te delen.

De docenten bespreken regelmatig allerlei onderwerpen in de opleidingscommissie (OC) waarin zij samen met de studenten plaats hebben. Daarbij komt onder andere de actualiteit van hun praktijkervaring aan de orde, en hoe inspirerend dat is voor de studenten. De OC heeft als taak allerlei informatie over de organisatie en verzorging van het onderwijs, het programma en aanverwante zaken te verzamelen, en die met elkaar te bespreken. Zo kunnen studenten aangeven wat ze verwachten, of wat ze eventueel anders zouden willen. Het docententeam gaat met zulke informatie aan de slag, de opleidingscommissie koppelt een en ander weer terug naar de studenten.

Een van de zaken die aan het licht kwamen was het nogal wisselend niveau van het Engels bij de docenten. De opleiding heeft dit opgepakt door speciaal voor de docenten een cursus te organiseren voor wie daar behoefte aan heeft.

Het auditteam heeft geconstateerd dat niet alle docenten over uitgebreide onderzoekservaring beschikken. Bovendien is het aantal docenten dat is gepromoveerd beperkt: 2 van de 28. Ook blijkt uit bestudering van de stukken en uit de gesprekken over het onderzoeksgehalte van de opleiding dat er niet vaak publicaties verschijnen vanuit het docententeam. Dat vindt het panel wel jammer, en daar zou de opleiding – bijvoorbeeld in het personeelsaannamebeleid – meer aandacht aan moeten besteden.

De opleiding stelt de docenten wel in staat om zich professioneel verder te ontwikkelen, en bijvoorbeeld meer onderzoek te verrichten of te promoveren. Zo zijn er goede relaties met het lectoraat De Ondernemende Regio en met het Impulsteam Circulaire Economie, waar de docenten bij het onderzoek kunnen aansluiten. Die relaties zijn sowieso nuttig voor de centrale onderzoeksleerlijn in de opleiding waarmee de docenten de vaardigheden op de studenten overbrengen. Van hieruit wordt ook gepromoot dat de onderzoekers hun bevindingen publiceren, zowel in vooraanstaande vakbladen als in de regionale en landelijke pers.

Voorzieningen

De opleiding heeft de beschikking over uitstekende voorzieningen. Ruime leslokalen en studielandschappen, gesloten en open project-, overleg- en studieruimtes, allemaal goed geoutilleerd met apparatuur en stroompunten, vormen de prima faciliteiten waarin de studenten hun opleiding volgen. De studenten BMER hebben de beschikking over een eigen uitgebreide digitale mediatheek (met onder andere het Fontysbrede metazoeksysteem bieb.nu). Daarnaast is er ook een fysieke mediatheek (beschikbaar voor alle economische opleidingen) en een digitale leer- en werkomgeving.

Het panel concludeert dan ook dat deze omgeving met alle genoemde voorzieningen uitstekend voldoet om de beoogde leerresultaten te kunnen bereiken.

Het auditteam constateert dat er veel aandacht is voor de persoonlijke ontwikkeling van de studenten. Elke student heeft een eigen coach die hem begeleidt bij de leerlijn Persoonlijk Leiderschap: de PL-coach. Dat vindt het panel een sterke en waardevolle toevoeging in de opleiding. De PL-leerlijn vindt zijn vorm in allerlei projecten waarin de studenten rollen spelen die ook in hun beroepspraktijk voorkomen. Aanvankelijk is de rolkeuze op random basis, later gaat het persoonlijke profiel van de student een steeds belangrijker rol spelen. Achterliggende gedachte is dat hiermee ook de persoonlijke betrokkenheid tussen docenten en studenten is gediend. De persoonlijke begeleider van de student blijft immers tot aan het einde van de studie in beeld.

De studenten geven overigens aan dat de PL-coaching nogal laat in het studieverloop echt op gang komt. Dat heeft onder andere te maken met de verwachtingen die ze hebben over het initiatief voor de begeleiding. De opleiding realiseert zich dat, en wil door betere communicatie en motivering de student zelf de regie in handen geven als hij behoefte heeft aan ondersteuning.

De studieloopbaanbegeleiding in de opleiding BMER is volgens het panel over het algemeen aan de maat. Niet alleen in de PL-leerlijn, maar in de hele opleiding is de SLB'er betrokken bij het studieverloop van de student. Aanvankelijk (proces)gestuurd, later juist gericht op zelfstandigheid, kan de student zo zijn eigen leerproces en weg naar het einddoel bepalen en vormgeven.

Het panel stelt vast dat de informatievoorziening rondom het programma nog niet altijd optimaal is. De studenten weten op zich wel wat van hen wordt verwacht. Ze krijgen (bijvoorbeeld in de voorbereiding op toetsen) wel te horen wat de leerdoelen zijn, maar weten niet altijd direct over welke competenties het gaat of in welke leerlijn het past. Hier ligt volgens het panel een aandachtspunt voor de opleiding.

Weging en oordeel

Het panel heeft vastgesteld dat het programma van de voltijds- en deeltijdsopleiding BMER goed opgebouwd is en in overeenstemming is met de geformuleerde leerdoelen. De leerlijnen rond de vereiste vaardigheden in het programma vormen daarbij een goede structuur. Met name de PL-leerlijn voor de ontwikkeling van Persoonlijk Leiderschap is een waardevolle toevoeging in de opleiding. De student wordt gedurende de hele studie begeleid in zijn professionele ontwikkeling door een persoonlijke coach. Dit extra kwaliteitselement verdient volgens het auditteam een compliment.

Ondanks dat niet alle docenten over uitgebreide ervaring in de beroepspraktijk en/of op onderzoeksgebied beschikken, zijn ze wel heel bevoegen en vakbekwaam. De onderwijsvoorzieningen zijn van uitstekende kwaliteit. De genoemde (bovengemiddelde) omstandigheden maken het de studenten dan ook prima mogelijk de beoogde leerresultaten te bereiken. Het auditteam beoordeelt Standaard 2: Onderwijsleeromgeving als **goed**.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding gebruikmaakt van een breed palet aan toetsvormen, zoals toetsen met open vragen of multiple choice, opdrachten en presentaties, advies- en onderzoeksrapporten en diverse assessments. In de PL-leerlijn is extra aandacht voor reflectie en motivatie. Hierbij speelt ook het werkveld een rol. Sowieso vindt het panel het een sterk punt dat beroepsvaardigheden daadwerkelijk beroepsgerelateerd getoetst worden, bijvoorbeeld aan de hand van een advies, pitch of presentatie. In de deeltijdvariant maakt de opleiding veelvuldig gebruik van digitale toetsvormen.

Het auditteam heeft een aantal toets(vorm)en in kunnen zien en vastgesteld dat zij van afdoende kwaliteit zijn, en dat ze aansluiten bij de uitgangspunten van het onderwijs en de leerdoelen.

De studenten zijn tevreden over de diversiteit en kwaliteit van de toetsing, maar zien toch niet altijd duidelijk wat er precies waar wordt gemeten. Ze begrijpen de uitleg over de leerdoelen en de competenties op zich wel, maar de informatievoorziening zou beter kunnen, zo geven ze aan. Het panel sluit zich bij dit advies aan.

In het toetsplan voor de opleiding uit 2015 zijn de beleidsregels rondom de toetsing vastgelegd. In CLOTS-schema's zijn de toetsen nader beschreven voor de voltijdse en deeltijdse opleiding. De toetsing is nogal procesmatig en mist volgens het panel hier en daar wel de benodigde diepgang. Het toetsplan komt neer op een chronologisch schema van wat en hoe er getoetst moet worden.

Het panel ziet dat de opleiding allerlei maatregelen treft om de validiteit van de toetsen te waarborgen. Zo maakt zij gebruik van toetsmatrijzen voor een consistente uitwerking van de leerdoelen en beoogde leeruitkomsten in de toetsen. Op dit moment is de toetscommissie trouwens bezig deze matrijzen zodanig te herzien dat ze met het nieuwe curriculum en programma in overeenstemming zijn.

Ook het beleid om de competenties te toetsen is aan het veranderen: de opleiding hanteert ondertussen een werkwijze die bij de deeltijdse variant al in gebruik is. Bij de uitwerking van allerlei bedrijfskundige casussen bouwen de studenten nu een portfolio op waarin zij hun ontwikkeling met betrekking tot competenties beschrijven en onderbouwen. Aan het eind van de studie leggen zij ook nog een examen af om de beheersing van de competenties te toetsen.

De validiteit en betrouwbaarheid van de toetsen zijn onder andere geborgd via het vier-ogen-principe (of meer), het gebruik van antwoordmodellen, en door uitgebreide afstemming met de betrokken (externe) beoordelaars. Om al te subjectieve beoordelingen te voorkomen, vinden regelmatig – vaak op initiatief van de docenten zelf – kalibraties plaats.

De beoordelingsformulieren die het panel heeft bekeken, bevatten meestentijds alleen de commentaren en cijfers van de eerste beoordelaar. De opleiding geeft te kennen dat de tweede beoordelaar 'gekalibreerd' meebeoordeelt, maar daarvan zijn de resultaten niet opgetekend. Als er een groot verschil is in de beoordeling, kan een derde beoordelaar worden ingeschakeld. Soms werkt ook nog een externe beoordelaar mee, bijvoorbeeld een stage- of bedrijfsbegeleider. Zo'n beoordeling is uiteindelijk een soort advies, en het beoordelingsresultaat telt niet mee in het eindcijfer.

In het beoordelingsproces in de afstudeerfase – onderwerpkeuze, plan van aanpak, go/no go, realisatie eindwerk – vinden ook regelmatig tussentijdse beoordelingen en evaluaties plaats door de beide primaire beoordelaars.

Het auditteam vindt het jammer dat in de eindbeoordeling de performance levels van de afgestudeerden niet zijn vastgesteld aan de hand van rubrics, maar met behulp van nogal strikte en subjectieve criteria in de beoordelingsformulieren. De opleiding gebruikt rubrics al wel in de propedeuse bij de beoordeling van projecten. Ze is voornemens de toepassing van rubrics uit te breiden, ook naar de hoofdfase van de studie.

Het panel heeft de beoordelingsformulieren bij de scripties en de andere eindwerken bestudeerd, en vastgesteld dat er adequate feedback is verstrekt over de beheersing van de kernvakgebieden op eindniveau. Bij de scripties komen in de formulieren voornamelijk de taakcompetenties aan bod zoals de onderzoeksvaardigheden. De overige kerncompetenties vindt het panel terug in de formulieren bij andere eindwerken, zoals de toetsen en beroepsproducten in het vierde jaar.

Studenten willen graag meer mogelijkheden om toetsen in te zien. In overleg met de opleidingscommissie is dat ondertussen verbeterd.

Meeliftgedrag

Bij de uitvoering van groepsopdrachten is het soms lastig vast te stellen welke bijdrage een student precies heeft geleverd aan het eindproduct. De studiebegeleider houdt dit in de gaten. In een groepsopdracht is in principe voor elke student een individuele rol weggelegd. De opleiding meldt het panel dat zij het beter vindt om die individuele component te benadrukken en te belonen, dan om meeliftgedrag te bestraffen. Overigens is groepswork verderop in het studieprogramma nauwelijks meer aan de orde, zodat dit 'probleem' zich vanzelf oplost.

Examencommissie

De examencommissie die op niveau van de hogeschool is georganiseerd voor de drie opleidingen MER, ondersteunt de docenten van de BMER-opleiding bij de ontwikkeling van toetsen en bij hun professionalisering. Deze commissie is faculteitsbreed verantwoordelijk voor de kwaliteitsborging van de toetsen en beroepsproducten. Daarvoor voert de examencommissie proactief kwaliteitscontroles en screenings uit van de relatie tussen de leerdoelen en de resultaten (eindwerken) en koppelt de uitkomsten terug naar docenten- en managementteam. De opleiding kent een speciale reviewcommissie – bestaande uit een lector en afstudeerbegeleider – voor de beoordeling van de eindwerken. Deze commissie valt in het Fontys-organisatieschema onder het managementteam van de opleiding. Zij opereert onafhankelijk van de examencommissie, en stelt deze op de hoogte van de resultaten van haar reviews.

De examencommissie vervult daarnaast ook adequaat haar standaardtaken zoals het afhandelen van verzoeken over vrijstellingen en extern te volgen minoren. Verder onderzoekt en behandelt de EC mogelijke fraude- en plagiaatgevalen. De resultaten van deze screenings maakt zij ook publiekelijk bekend – dus niet alleen in de jaarverslagen – voornamelijk als preventie en waarschuwing.

Weging en oordeel

De toetsing is afdoende georganiseerd, het panel heeft vastgesteld dat een en ander op voldoende valide, betrouwbare en transparante wijze gebeurt. De examencommissie is in control en borgt de kwaliteit van de toetsing. Het auditteam waardeert Standaard 3: Toetsing dan ook met een **voldoende**.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Voorafgaand aan en tijdens de audit heeft het panel diverse eindwerken zoals toetsen, scripties en beroepsproducten bestudeerd van de afgestudeerden van de opleiding BMER. In de steekproef van de 15 scripties bevonden zich ook twee eindproducten van deeltijdstudenten. Over het geheel genomen kunnen de panelleden zich goed vinden in de beoordelingen die vanuit de opleiding zijn gegeven aan de (voltijd- en deeltijd-)studenten. Hun eigen beoordelingsinschattingen wijken niet of nauwelijks af.

De onderwerpen die in de eindwerken aan de orde komen, zijn volgens het panel niet per se ambitieus of vernieuwend, maar wel relevant voor de beroepspraktijk van de bedrijfskundige. De beroepenveldcommissie, zo blijkt uit de notulen van haar bijeenkomsten, beaamt dit tijdens het regelmatige overleg met de opleiding over de aansluiting bij het werkveld. De BVC wil in het kader van actualisatie meer real case trajecten opzetten waaruit vernieuwende en creatieve inhoud voor de eindwerken kan voortkomen. Het panel juicht dit toe. De opleiding geeft aan dat dit is opgepakt en ondertussen als onderdeel in projecten in het vierde jaar is opgenomen. Het panel vindt dat de scripties ook wat betreft de uiterlijke vorm wel wat vrijer en innovatiever mogen. Verslagen met een omvang van 60 of meer pagina's doen nogal 'oubollig' en conservatief aan. Moderne ontwikkelingen en werkwijzen bij opdrachtgevers en in het werkveld vragen om andere, nieuwere, en vooral kortere uitwerkingen, bijvoorbeeld pitches of adviesrapporten. De opleiding geeft het panel te kennen dat dit wordt gestimuleerd en gehonoreerd. Dit komt bijvoorbeeld goed tot uiting in de praktijkopdrachten en beroepsproducten in het laatste jaar.

De alumni vinden dat de opleiding, en met name het programma van het vierde jaar, goed aansluit bij de beroepspraktijk waarin zij terechtgekomen zijn. Zij zouden daarover graag van gedachten willen wisselen met de opleiding. Al was het maar om te sparren of om onderwerpen uit de praktijk aan te dragen ter actualisering van het curriculum te. Dat gebeurt nu op bescheiden schaal alleen in bijeenkomsten met de (onlangs opnieuw samengestelde, en dus nog kleine en relatief onervaren) beroepenveldcommissie. De opleiding zou hier volgens het panel sterker op kunnen inzetten.

Weging en oordeel

Het panel deelt het oordeel dat de opleiding afgeeft over het eindwerk van de studenten en vindt het niveau van de afstudeerproducten hbo-bachelorwaardig. Het vindt daarvoor bevestiging bij de alumni en de beroepenveldcommissie. Alumni en BVC zijn tevreden met de wijze waarop de opleiding aansluit op de eisen van de beroepspraktijk. Het auditteam komt dan ook tot de conclusie dat Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten van **voldoende** kwaliteit is.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

De hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde MER van de Fontys Hogeschool Management Economie en Recht leidt op een deugdelijke manier op om de rol van breed georiënteerde, vakbekwame bedrijfskundige professional te kunnen vervullen. De uitstromers zijn in de eerste plaats generalisten, en daarna gespecialiseerd in business modelling, innovatie of het internationale werkveld.

Het beroepsprofiel dat is opgezet in overleg met het werkveld, is adequaat en actueel, en past bij het niveau van de opleiding. De beoogde leerresultaten zijn afdoende afgestemd op de beroepspraktijk. De weg naar de realisatie van de beoogde leerresultaten zit goed in elkaar, kent een prima leerlandschap en wordt geflankeerd door bevlogen en vakbekwame docenten en begeleiders. De toetsing is aan de maat en de examencommissie in control.

Het auditpanel heeft geconcludeerd dat het gerealiseerde eindniveau van de afstudeerders en hun eindwerken voldoet aan de vereiste kwaliteit. De opleiding brengt aldus professionele starters op de arbeidsmarkt met de benodigde volle bedrijfskundige gereedschapskist voor de (veelal technische) bedrijven in de regio.

Op grond van het bovenstaande en met inachtneming van de beslisregels van de NVAO, adviseert het auditpanel de NVAO de hbo-opleiding Bachelor Bedrijfskunde Management Economie en Recht van de Fontys Hogeschool in Eindhoven, crohonummer 34139, voor de varianten voltijd en deeltijd, beide als **voldoende** te beoordelen, en de opleiding opnieuw voor een periode van 6 jaar te accrediteren.

6. AANBEVELINGEN

Het auditpanel wil naar aanleiding van de uitgevoerde audit bij de opleiding Bachelor Bedrijfskunde Management Economie en Recht van de Fontys Hogeschool, de onderstaande aanbevelingen meegeven.

Praktijkervaring

Door de fikse groei van de opleiding is het docententeam volop in ontwikkeling. Dat betekent dat er relatief jonge en nieuwe docenten aanschuiven. Zij kunnen over het algemeen niet uit een rijke arbeidspraktijk putten om illustratieve cases aan hun onderwijs toe te voegen. Het panel denkt dat deze leemte opgevuld zou kunnen worden met ervaringen en bijdragen uit het werkveld, bijvoorbeeld in nauwere samenspraak met de BVC. Ook voorbeelden uit de praktijk van meer ervaren docenten zouden daartoe uitgewisseld kunnen worden.

Onderzoek

Voor het ontwikkelen van de benodigde onderzoekende houding bij de studenten zijn ervaren onderzoekers nodig. Die zijn niet in groten getale voorhanden in het docententeam. Het panel beveelt de opleiding aan om bij de werving voor nieuw personeel aandacht te besteden aan die behoefte aan onderzoekservaring.

Engels

Het panel heeft bij zowel studenten als docenten de behoefte vastgesteld aan een goede beheersing van de Engelse taal. Behalve de huidige mogelijkheden om kennis en vaardigheid van het Engels op te doen, kan extra aandacht voor het Engels nuttig zijn in het licht van de (vaak internationaal opererende) bedrijven in de regio.

BIJLAGE I**Scoretabel**

Scoretabel paneloordelen Fontys Hogeschool hbo-bachelor Bedrijfskunde MER voltijd en deeltijd		
Standaard	Oordeel	
	voltijd	deeltijd
Standaard 1: Beoogde leerresultaten	g	g
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	g	g
Standaard 3: Toetsing	v	v
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	v	v
Algemeen eindoordeel	v	v

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde MER – Fontys hogeschool – Datum audit: 16 november 2017

Tijd	Programmaonderdeel	Gesprekspartners (incl. functies/rollen)
08.00 – 08.30	Inloop & ontvangst auditpanel	<ul style="list-style-type: none"> Elke Oegema (directeur FHMER) Vivian van der Wielen (opleidingsmanager BMER)
08.30 – 09.15	<ul style="list-style-type: none"> Vooroverleg Bestudering documenten 	-
09.15 – 09.30	OPENING <ul style="list-style-type: none"> Kick-off presentatie Praktische punten Kernpunten audit 	MT <ul style="list-style-type: none"> Elke Oegema (directeur FHMER) Vivian van der Wielen (opleidingsmanager BMER) Afvaardiging team BMER
09.30 – 10.10	PROPEDEUSEGESPREK <ul style="list-style-type: none"> Presentatie (5 minuten) Gesprek over propedeuse 	Studenten <ul style="list-style-type: none"> Pim Claassen (student jaar 2) Robin Rouschop (student jaar 2, OC-lid, voorzitter studievereniging) Rick Severens (student jaar 2, OC-lid) Babs Deckers (student jaar 1) Docenten <ul style="list-style-type: none"> Michael Swachten (propedeuse coördinator, docent VT en DT, project- en PL-coach) Sabine Snippen (docent VT, project- en PL-coach, deeltijdcoördinator) Maartje Damoiseaux (docent VT, instroomcoördinator, stagebegeleider) Norbert Konincks (docent VT, project- en PL-coach) Kim Groteclaes (docent VT, lid toetscommissie, project- en PL-coach) Marieke Voncken (docent VT, coördinator vaardigheden, Fontys PRO)
10.15 – 11.00	HOOFDFASEGESPREK <ul style="list-style-type: none"> Presentatie (5 minuten) Gesprek over hoofdfase 	Studenten <ul style="list-style-type: none"> Thao Phan (student jaar 3) Selina Bovij (student jaar 2) Kasper Winants (student jaar 2) Rob Heesakkers (student jaar 3) Docenten <ul style="list-style-type: none"> Marcel Kip (docent VT, stagecoördinator, stagebegeleider) Renée v/d Berk (docent VT en DT, PL-coördinator, PL-coach, stagebegeleider) Ton Vermeulen (docent VT en DT, lid curriculumcommissie, stagebegeleider) Sean Straatman (docent VT en DT, stagebegeleider, Fontys PRO) Maartje Damoiseaux (docent VT, instroomcoördinator, stagebegeleider) Diederick Tettero (docent VT en DT, stagebegeleider) Werkveld (werkplek-/stagebiedend) <ul style="list-style-type: none"> Piet Hein Breeuwsma (Integratiemanager Renewi, docent, stagebegeleider) Rob Pander Maat (extern gecommiteerde, director new business development Bosch Rexroth)

Tijd	Programmaonderdeel	Gesprekspartners (incl. functies/rollen)
11.00 – 11.15	Pauze auditpanel <ul style="list-style-type: none"> intern overleg bestudering documenten 	-
11.15 – 12.00	AFSTUDEERFASEGESPREK <ul style="list-style-type: none"> Presentatie (5 minuten) Gesprek over afstudeerfase 	Studenten <ul style="list-style-type: none"> Iben Damen (student jaar 4, voorzitter OC) Aniek de Lange (student jaar 4) Haris Mesanovic (student jaar 4) Alumni: <ul style="list-style-type: none"> Jeroen Verkoelen (alumnus) Stijn Hollander (alumnus) Inger de Grefte (alumnus) NN (alumnus deeltijd) Docenten <ul style="list-style-type: none"> Bas van Beers (docent VT en DT, afstudeercoördinator, lid curriculumcommissie, stagebegeleider) Jurriaan Nijholt (docent VT en DT, coördinator onderzoeksvaardigheden, stagebegeleider) Maurice Cuypers (docent VT, coördinator internationalisering, stagebegeleider) Guul v/d Ven (docent VT en DT, coördinator blok 13/14, CC, stagebegeleider) Werkveld: <ul style="list-style-type: none"> René Busch (account development manager DHL, beroepenveldcommissie)
12.00 – 12.30	RONDLEIDING <ul style="list-style-type: none"> Verificatie opleidings-specifieke voorzieningen 	<ul style="list-style-type: none"> Vivian van der Wielen (opleidingsmanager) Iben Damen (student jaar 4, voorzitter OC) Rick Severens (student jaar 2, lid OC)
12.30– 13.30	Lunch auditpanel <ul style="list-style-type: none"> intern overleg bestudering documenten 	-
13.30 – 14.05	STUDENTENGESPREK	<ul style="list-style-type: none"> Iben Damen (student jaar 4, voorzitter OC) Thao Phan (student jaar 3) Robin Rouschop (student jaar 2, lid OC, voorzitter studievereniging) Selina Bovij (student jaar 2) Danique Giessen (student jaar 1) Anouk Reintjens (student jaar 3, lid OC) Jill Peijnenburg of Nicole Manders (student jaar 3 deeltijd) Jeroen Verkoelen (alumnus) NN (student jaar 4)
14.10 – 14.45	DOCENTENGESPREK	<ul style="list-style-type: none"> Jurriaan Nijholt (docent VT en DT, coördinator onderzoeksvaardigheden, stagebegeleider) Maurice Cuypers (docent VT, coördinator internationalisering, stagebegeleider) Sean Straatman (docent VT en DT, stagebegeleider, Fontys PRO) Renee v/d Berk (docent VT en DT, PL-coördinator, PL-coach, stagebegeleider) Marieke Voncken (docent VT, coördinator vaardigheden, Fontys PRO)

Tijd	Programmaonderdeel	Gesprekspartners (incl. functies/rollen)
		<ul style="list-style-type: none"> • Guul v/d Ven (docent VT en DT, coördinator blok 13/14, lid curriculumcommissie, stagebegeleider) • Sabine Snippen (docent VT, project- en PL-coach, deeltijdcoördinator) • Michael Swachten (propedeuse coördinator, docent VT en DT, project- en PL-coach) • Maartje Damoiseaux (docent VT, instroomcoördinator, stagebegeleider) • Chris Maliepaard (docent VT, lid kwaliteitscommissie)
14.45 – 15.00	Pauze auditpanel <ul style="list-style-type: none"> • intern overleg • bestudering documenten • bepaling pending issues 	-
15.00 – 15.30	GESPREK MET EXAMEN- en TOETSCOMMISSIE	Examencommissie: <ul style="list-style-type: none"> • Meriem Bakermans (voorzitter examencommissie, docent VT, lid curriculumcommissie) • Angelique Hendriks (secretaris examencommissie) • Lydia de Beer (lid examencommissie) Toetscommissie: <ul style="list-style-type: none"> • Lynn van Wijck (voorzitter toetscommissie) • Kim Groteclaes (docent VT, lid toetscommissie, project- en PL-coach)
15.30 – 15.45	Pauze auditpanel <ul style="list-style-type: none"> • intern overleg • bestudering documenten 	-
15.45 – 16.15	GESPREK MET MANAGEMENTTEAM EN BEROEPENVELDCOMMISSIE	Managementteam: <ul style="list-style-type: none"> • Elke Oegema (directeur FHMER) • Vivian van der Wielen (opleidingsmanager) Beroepenveldcommissie: <ul style="list-style-type: none"> • René Busch (account development manager DHL, beroepenveldcommissie) Overig: <ul style="list-style-type: none"> • Guul v/d Ven (docent VT en DT, coördinator blok 13/14, lid curriculumcommissie, stagebegeleider) • Meriem Bakermans (voorzitter examencommissie, docent VT, lid curriculumcommissie) • Maurice Cuypers (docent VT, coördinator internationalisering, stagebegeleider)
16.15 – 17.15	Pending issues (niet van toepassing) Intern overleg auditpanel	-
17.15	Terugkoppeling	allen

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van September 2016. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het panel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de opleiding.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Om te kunnen beoordelen of de beoogde leerresultaten worden behaald, heeft het auditpanel een selectie van eindwerken bestudeerd overeenkomstig de NVAO-richtlijn 'beoordeling eindwerken'.

Het oordeel van het auditteam, vastgelegd in een conceptrapport, werd aan de betreffende opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2016'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' als i) standaard 1 'onvoldoende' is; of ii) een of twee standaarden 'onvoldoende' zijn en herstel binnen twee jaar niet realistisch en haalbaar is; of iii) drie of vier standaarden 'onvoldoende' zijn.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'voldoende' zijn indien ten minste twee standaarden 'voldoende' zijn, waaronder in elk geval standaard 1, en herstel van de tekortkoming(en) bij de 'onvoldoende' standaarden realistisch en haalbaar is binnen twee jaar.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal voldoende zijn en twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste alle standaarden minimaal 'voldoende' worden bevonden en twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval standaard 4.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- **Zelfevaluatie**rapport opleiding, met de volgende (digitaal beschikbaar gestelde) bijlagen:
 - Landelijk opleidingsprofiel Bedrijfskunde MER
 - Onderwijs- en examenregeling (OER)
 - Bijlage 1 Competentieprofiel Bedrijfskunde MER
 - Bijlage 2. Propedeuse
 - Bijlage 3. hoofd- en afstudeerfase
 - Bijlage 5. Samenstelling examencommissie
 - Addendum
 - CLOTS schema's voltijd en deeltijd (Competenties, Leerdoelen, Onderwijseenheden, Toetsen, Studiepunten)
 - Studiegids en literatuurlijst
 - Overzicht docenten (naam, omvang aanstelling, graad en deskundigheid) en cv's
 - Afstuderen
 - Een complete en geanonimiseerde overzichtslijst van alle afstudeerders 2015-2016 en 2016-2017
 - Handleiding afstuderen

- **Verdere documentatie** (ter inzage tijdens audit of digitaal beschikbaar gesteld):
 - Het jaarverslag van de examencommissie en de verslagen van de opleidingscommissie
 - Een representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal
 - Een representatieve selectie van toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen); een representatieve selectie van feitelijk gemaakte toetsen (zoals presentaties, stages, assessments of portfolio's) en beoordelingen
 - Fontys Hogeschool Management Economie en Recht (FH-MER)
 - Ambitie, Strategie en Doelen 2015-2018. Business School in Brainport Region
 - Personeelsbeleidsplan
 - Toetsbeleid
 - Opleiding Bedrijfskunde MER
 - Onderwijsbeleidsplan: Onderwijs met het oog op de toekomst
 - Teamplan BMER
 - Toetsplan opleiding BMER
 - BELCO Alliance
 - BELCO Alliance agreement/description
 - Double degree programme information
 - Manual thesis
 - LOO verslag peerbeoordelingen
 - Analyse lectoraat van afstudeeropdrachten 2016 en 2017
 - Fontys Pro Economie
 - NVAO besluit flexibilisering
 - Fontys Pro Economie curriculuminformatie (deeltijdonderwijs zoals ontwikkeld in project flexibilisering: Toekomstbestendig Economisch Deeltijdonderwijs, TED)
 - Resultaten alumni onderzoek
 - Startbekwaamhedenonderzoek SBO
 - HBO-Monitor
 - Resultaten Nationale Studenten Enquête (NSE) 2017
 - Verslagen beroepenveldcommissie 2016 en 2017
 - Overzicht resultaten blokevaluaties
 - Vaardigheden leerlijnen
 - Voorstel doorontwikkeling onderzoekslijn BMER

- **Nadere toelichting** (nagestuurd op verzoek van auditpanel):
 - Toelichting op accreditatie Bachelor Bedrijfskunde MER

Het auditpanel heeft de volgende eindwerken bekeken²:

Aantal	Studentnummer	Variant	Richting	Afstudeerjaar
1	2146313	Voltijd	IBC	2016
2	2174300	Voltijd	IM	2017
3	2197844	Deeltijd	-	2016
4	2198477	Deeltijd	-	2016
5	2200116	Voltijd	IBC	2016
6	2205983	Voltijd	IV	2016
7	2221275	Voltijd	BM	2017
8	2235501	Voltijd	IBC	2017
9	2314894	Voltijd	BM	2017
10	2324571	Voltijd	IM	2017
11	2335409	Voltijd	BM	2017
12	2362090	Voltijd	IBC	2017
13	2373688	Voltijd	IBC	2017
14	2380250	Voltijd	IM	2017
15	2400766	Voltijd	IBC	2017

Afkortingen Richting:

BM Business Modelling
IBC International Business Consultancy
IM Innovatiemanagement
IV Instroom Vwo

² Om redenen van privacy zijn hier uitsluitend de studentnummers weergegeven. Namen van de afgestudeerde studenten en de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditteam.

BIJLAGE IV Overzicht auditpanel

Naam visitatiegroep:	HBO Bedrijfskunde MER Noord-Oost Nederland
----------------------	--

Korte functiebeschrijvingen (cv's) van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam (inclusief titulatuur)	Korte functiebeschrijving
Dhr. R.J.M. van der Hoorn MBA CMC	De heer Van der Hoorn is een van de directeuren van de Hobéon Groep en heeft binnen het hoger onderwijs ruime ervaring met audits. Daarnaast houdt hij zich onder andere bezig met financieel economische vraagstukken voor hoger onderwijsinstellingen.
Dhr. Prof. A. van Mourik, PhD	De heer Van Mourik is hoogleraar en onderwijsdirecteur bij de Maastricht School of Management en gastdocent bij de KU Leuven.
Dhr. E.C. Moor MEd	De heer Moor heeft tussen 2008 en 2013 onderwijs verzorgd aan de bachelor Bedrijfskunde MER van de Hogeschool Rotterdam en is nu onderwijsmanager van de Ad Officemanagement aldaar.
Dhr. Ir. H.J. van Dommele	De heer Van Dommele heeft diverse managementrollen in verschillende werkvelden gehad. Zo heeft hij een initiërende en leidende rol gehad in het Transformatietraject van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden (NHL). Hij is lid van de beroepenveldcommissie van de hbo-bacheloropleiding Bedrijfskunde aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.
Dhr. F. Tawfik	De heer Tawfik is student Bedrijfskunde aan de Hogeschool Arnhem en Nijmegen.

Dhr. Dr. P.J.A.M. Scharpff RI	Is NVAO-getraind secretaris.
-------------------------------	------------------------------

Op 7 augustus 2017 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding hbo-bachelor Bedrijfskunde MER (voltijd, deeltijd) in Eindhoven van Fontys Hogescholen, onder het nummer 005936.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling – anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau – die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl